

7. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Természetrizsi kérdés: Fuchsia (Fuxia Splendens). — **Földrajzi kérdés:** Moffat Róbert. — **Szám-tani kérdés:** Az a szám 27. — **Képrejtvény:** A legboldogtalanabb az, aki tanúk nélkül boldogtalan.

Helyesen fejtették meg: Jálits Emil, Ribánszky László, Kandel Imre, Havas Ernő, ifj. Kirner Vilmos, Bezerédj Tóni, Thier Győző, Szilávy Aranka, Lőrincz Ferenc és Dezső, Kovács Lajos, Markbreit Imre, Kiss József, Kovács György, Edelstein Róbert, Feith Pál és Miksa, Radó István, Fischl Ernő, Czilli Jenő, Szász Imre, Deutsch József, Subert Béla, Rosemberszky Ödön, Szabó Gyula, Sámson Lajos, Kohner Károly, Licht Zoltán, Szarvady Jenő, *Milutinovits Corinna*, Havas Péter, Brummer Imre, ifj. Issekutz Aurél, Tuschák Imre, Straub Sándor, Topscher Béla, Erényi György, Reinel János, Fölföldy Sándor, Márkus János, Weisz Henrik, Kund Béla, Zelnik Béla, Aufrecht Sándor, Szemző István, Braun József, ifj. Borsai Miklós, Hacker Emil, Tóth Mihály, Vértes Pál, Kürti Pál, Halmi Deutsch József, Thirring Gusztáv.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal Mózes: Kenyér és becület) *Milutinovits Corinna*, lugosi előfizetők nyerték meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

M. G. Versikéd nemes érzés szülötte; egy-két jól csengő sort találtunk benne, de a formát (a túlságosan rövid sorokat) nem tartjuk szerencsés választásnak. Az ilyen rímjártékos versek írásához mester kell, aki nem csak játszik a gyorsan ismétlődő rímekkel, hanem tud is valamit mondani. Annak a célnak, melyre készült, egészen megfelel. Kedves, meleg családi körben a gyöngye versikének is akad hálados végig hallgatója. — **R. I.** 1. Még nincs egyik sem lefordítva magyarra. 2. A római császárság korában. — **L. P.** (Jókai ravatalánál). Nem közölhető, mert nincs benne semmi figyelemreméltó. Lapos, keveset mondó sorok, csupa olcsó közhely. Nem így kell Jókait elírni! — **L. Z.** Ezek a mesék már általánosan ismertek. Nem volna semmi különös okunk arra, hogy közöljük. Általában elég könnyed a fordítás, de nem mindenütt magyaros. — **I. L.** (Hőmezővásárhely). Nagyon járatlan még a fordítás mesteriségében. Nem közölhető. — **Sz. I.** (Orosháza). Oskó János nem előfizetők. — **P. I.** 1. Egyes szám ára 25 fillér. 2. A kívánt számokat megkaphatja. — **R. D.** (Besztercebánya). Küldhetnek, de törekezőnek rövidsége. — **R. Ö.** (Budapest). Rejtvényed nem közölhető. — **B. G.** (Nagy-Károly). Régi helységnevekről igen jó tájékoztató munka Csánki Dezső: «Magyarország földrajza a Hunyadiak korában»; ennek tárgymutatója útba fogja igazítani. — **K. P.** (Arad). A latin érettségi vizsgálaton az írásbelit a vizsgázó választhatja; fordíthat magyarból latinra vagy latinból magyarra. — **G. H.** (Kaál-Kápolna). A Faust-monda alapja az 1857-ben megjelent Faust-könyv. Faust 1540 táján halt meg. — **Gy. L.** (Miskolc). Megkaptuk; legközelebb ítéletet mondunk róla. — **V. B.** (Pozsony). A zenei hang nemcsak a rezgések számától függ, hanem a rezgések szabályosságától is; utóbbi mozzanat sokkal fontosabb, mivel enélkül nem jöhet létre zenei hang, míg csekély számú rezgések (pl. 16) is előidézhetik zenei hangot, természetesen szabályos rezgések mellett. Tehát mindakettő tévedtek. — **Cs. K.** (Zombor). Irjon Calderoni és Társa cégnek, Budapest, Gizella-tér; készséggel útbaigazítják önt. — **W. B.** (Szill). Országos tornaverseny jövőre lesz. Hol? Azt még nem tudjuk. — **S. I.** (Devecser). 1. Teuthis város Közép-Arkádiában; mikor Megalopolist megalapították, Teuthis faluvá süllyedt; Orchomenus vidékéhez tartozott. 2. Thermopolium: bormérés, hol különösen meleg vízzel vegyített italt mértek ki.

TÖRTÉNELMI OLVASMÁNYOK.

Olcsó kiadásban.

Mátyás királyról. Galeotto Marzio könyve 30 fillér.
Rajzok Mátyás király korából. Irta Csánki Dezső. Füzve 30 fillér kötve 80 fillér.
Bécsi lépes krónika. Szemelvények. Kiadja Madzsar L. 30 fillér.
Gesta Romanorum. Kiadta Katona Lajos 60 fillér.
Brodaries históriája a mohácsi vészről. Irta dr. Szerpétery J. 30 fillér.
Béla király névtelen jegyzőjének könyve a magyarok tetteiről 30 fillér.
Siralmas krónika. Irta Szalady János 30 fillér.
Magyar krónika. Kézai Simontól. Magyarázta Császár M. 30 fillér.
Metamorphosis Transylvanie. Irta Apor Péter 30 fillér.
Erzsébet királynéről. Visszaemlékezések. Irta Falk Miksa 30 fillér.
Bethlen Gábor élete. Irta Angyal Dávid 30 fillér.
II. Rákóczi Ferenc vallomásaiból. Latinból fordította Kajós Imre. I. füzet 30 fillér.
A magyar faj uralma. Irta Balogh Pál 30 fillér.
1848. március 15-ike. Irta Gracza György és Árnyai E. Márciusi dalok 2 füzetben. Egy-egy füzet ára 30 fillér. Egy kötetbe kötve 1 kor. 20 fillér.
Perikles. Irta Plutarchos. Ford. Kaesko és K. 30 fillér.
Coriolanus. Irta Plutarchos. Fordította Kaeskovics K. 30 fillér.
C. I. Caesar. Irta Plutarchos. Fordította Kaeskovics K. 30 fillér.
Catilina összeesküvése. Irta Sallustius. Fordította Kazinczy Ferenc 30 fillér.
A Jugurtha-háború. Irta Sallustius. Fordította és bevezetéssel ellátta Várdai Béla 30 fillér.
Agricola. Irta Tacitus. Ford. Wirth Gyula 30 fillér.
Germánia. Irta Tacitus. Ford. Tonelli Sándor 30 fillér.
Római élet. Cicero korában. Irta Church L. A. Ford. Szilassy M. 60 fillér.
Kapható: Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) es. és kir. udvari könyvkereskedésben Budapest, VI., Andrassy-ut 21 sz. és minden könyvkereskedésben.

Most jelent meg

a Franklin-Társulat kiadásában

JÓKAI MÓR
ÖNMAGÁRÓL.

(Önéletírás és egyéb emlékezések. 1825–1904.)

Boöthy Zsolt bevezetésével.

Huszonnégy éves kis nyolcad alakú amatőr-kötet. Jókai Mór arcképével és utolsó, még kiadatlan novellája elejének facsimilájával.

Tartalma:

Önéletírásom.	Egy nap Arany Jánosnál.
A kis diák.	1875 február 18.
Az első arany.	Az én feeskéfészkem.
Kecskeméti jogászvédek.	A én bírói hivatalom.
1848–1849.	Töredelmes vallomás.
Életem legszomorúbb napjai.	A látható Isten.
Kovács János.	Negyven év viszhangja.
Az én szinpadi életem.	

A díszes kötet ára füzve 4 K, egész bőrkötésben 6 K.

Megrendelhető a

Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)

es. és kir. udv. könyvkereskedésben

Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. sz.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

U A R D A.

Történeti regény. Irta Ebers György. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. 10

XII.

A boszorkány és fia, a törpe.

Másnap, mielőtt a nap felkelt, Nemu felült kis fehér szamarának a hátára, melyet évekkal ezelőtt Ménának az apjától kapott volt ajándékba, s elindult a Nekropolis felé.

Ismerte jól az utat, elkerülte tehát a nagy utcákat, s neki ment torony irányában a hegynek, mely a Nilus völgyét a királyok sírjától választja.

Égbe nyúló mészhegyek meredeztek fel félkör alakjában, ezek voltak a hátterei annak a nagy-szabású templomnak, melyet Hatshepsu építtetett a maga emlékeztére és Hathor istennő tiszteletére.

Nemu elhaladt a templom mellett, s a meredek hegyi ösvényen haladt tova, mely a legközelebbi út volt a Nekropolisba. Ennek a hegynek a lábában feküdt a Hatshepsu-féle templom, a hajnali szürkületben még szunnyadó Nekropolis a maga házaiból, templom-kolosszusaival, továbbá a széles medrű, csillogó hátú Nilus fehér vitorláival reggeli ködfoszlányaival és távolabb keletre Thébe, az élők városa, templomóriásaival, melyeket a felkelő nap sugarai kezdetek már pirosra festeni.

A törpét mindez nem érdekelte. Gondolataiba mélyedve csaknem reá feküdt szamarának a nyakára, a kis állat pedig nagyokat fújtatott a meredékes kapaszkodón.

Mikor a hegyi ösvények közepére ért, háta mögött egy gyalogutas lépteit hallotta. Mind közelebb-közelebb ért a vándor.

Jócskán szedhette a lábat, mert nemsokára utolérte a törpét, s üdvözölte őt.

Nemu hátranézett, s midőn látta, hogy a vándor papi ember, megállította a kis csasit és tisztelettel így szólott:

— Kerülj előbbre szent atyám, mert te két lábbal is jobban győzöd, mint én négy patával.

— Beteghez kell sietnem! — válaszolá Nemszekht, Pentaur barátja, aki ezúttal is a paraszkhita beteg leányához sietett.

Ekkor bukkant fel a nap, s biborsugarait elöntötte a messze vidéken, s a völgyben áhitatos szent zsolozsma hangjai keltek szárnyra.

Nemu lecsúszott szamarának a hátáról, s leborult, hogy imádkozzék. A pap hasonlóképpen cselekedett, ámde míg a törpének a szeme arra a helyre volt áhitattal szegezve, hol a nap támad, addig Nemszekht szemét a földre szegezte, s midőn imára felemelt karját lebocsátotta, a földről egy csinos és ritka formájú kagylót vett föl.

Néhány perc múlva felállott Nemszekht és Nemu is követte példáját.

— Szép reggelünk van! — mondá a törpe. — A szent atyák odalent a völgyben ma korábban ébredtek fel, mint máskor.

Az orvos beleegyezőleg mosolygott, s kérdezte: — A Nekropolisban lakol? Ki tarthat ott törpét?

— Senki — felelé Nemu — de hadd kérdezzek tőled én is valami ehhez hasonlót. Ki lehet a Nekropolis lakói közül olyan előkelő, hogy a Szeti-háztól jöjjön hozzá orvos, aki éjjeli pihenését föláldozza neki?

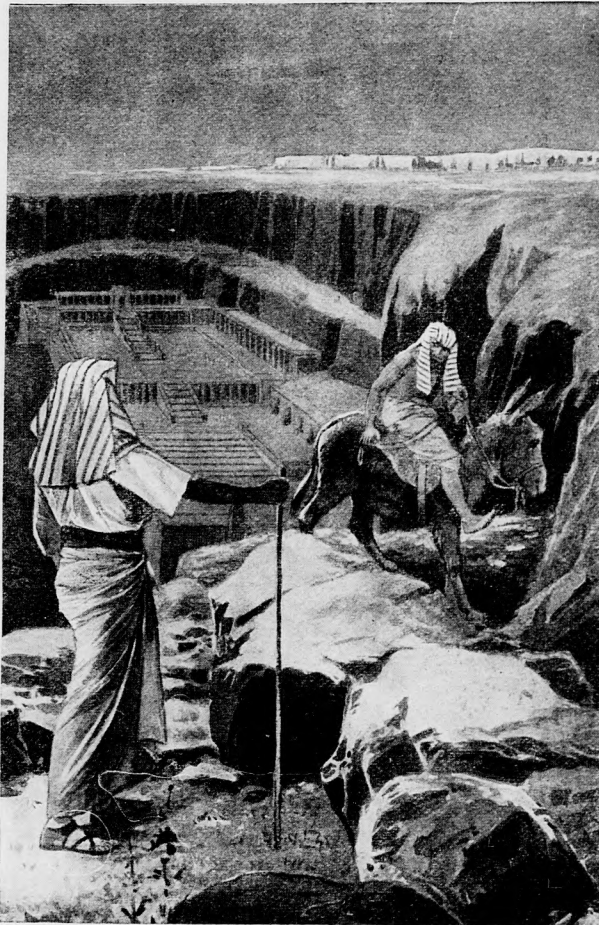
— Akihez én sietek, az nem előkelő, de szenvedése nagy — mondá Nemszekht.

Nemu esodálkozva nézett reá:

— Szép és nemes cselekedet . . . ekkor hirt-

len a homlokára esapott s így folytatá: Bent-Anat rendelt téged oda, hogy az elgázolt paraszkhita leányát gyógyítsd. Tudtam, hogy kell valami előkelő mellékizének lennie, ha a Szeti-ház urai oly korán kelnek fel. Hogy van a szegény teremtés?

Ez utóbbi szavakban sok igaz részvét és melegség volt.

«KERÜLJ ELŐBBRE, SZENT ATYÁM!»

— Elég jól; azt hiszem életben marad!

— Hála az isteneknek! — mondá Nemu; a pap pedig ott hagyta őt s előre haladt.

Nemu egyenesen anyjának, Hektnek a kunyhója felé vette útját.

A vénasszony a barlang ajtajában ült.

Mellette egy deszkán hanyatt feküdt egy kis fiúcska, a fejénél és lábánál egy-egy deszka volt keresztbe fektetve, olyan volt, mint holmi kínzópad.

Hekt értette a módját annak, hogy miképpen kell törpéket nevelni. Az ilyen idétlen kis por-

tékáknak nagy ára volt Egyiptomban, s a kintpadra feszített, kedves arcú fiúcska értékes portékává léssen, úgy remélte a boszorkány.

Mihelyt Hekt észrevette, hogy ki közeledik, felkapta a gyermeket kinzópadostul s bevitte a barlangba s így rivallt reá:

— Te kölyök, ha meg mersz mozdulni, jaj lesz neked . . . Ne bögj, ha megkötözlek.

— Ne kötözz meg! — esdett a gyermek — csendes leszek, meg sem mozdulok.

— Nyújtózzál ki! — parancsolta a szipirtyó, s oda kötötte a kis ártatlant a deszkához.

— Ha meg sem moccansz, mézeskalácsot adok neked, s megengedem, hogy a csirkékkel játszódjál.

A gyermek arcán boldog mosoly villant át, kedves tekintetű szeme ragyogott. Megfogta a vén asszony ruháját, s édes, hizelgő hangon, melyet Isten a gyermekeknek ad csupán, így szólott:

— Olyan csendes leszek, mint egy egerke; nem fogja senki megtudni, hogy itt vagyok, de ha mézeskalácsot adsz nekem, kicsit engedj el engem, hogy Uardához mehessek.

— Uarda beteg. Mit keresnél nála?

— Szeretném neki adni a mézes kalácsot — mondá a fiúcska, s szemében ott csillogott a köny.

A vén boszorkány megérintette ujjával a gyermek állát s valami titokzatos hatalom megszállotta, lehajolt hozzá, hogy megcsókolja, de mielőtt ajka a gyermek arcát érintette volna, elfordult tőle és szigorúan ráparancsolt:

— Légy nyugton, aztán meglátjuk. A fiúcskára egy barna zsákot dobott s kiment a barlangból, hogy fogadja Nemut. Megkínálta tejjel, kenyérral és mézzel. Mesélt neki a paraszkhita leányról, akit a királyleány elgázolt, mert úgy látszik, Nemu részvételt volt a szerencsétlen teremtés iránt. Végre kérdezte tőle: — Mi járatban vagy? Már régóta nem láttalak. Asszonyod küld, vagy a magad jószántából jöttél? Minden ember önző, akkor látogatjuk meg egymást, ha érdekünk parancsolja. Mit adjak neked?

— Nekem semmit, . . . de

— Valaki más küld hozzám — vihogott a vén asszony. Az mindegy. Aki más számára kér, az is csak magára gondol.

— Meglehet. Úgy látszik, hogy most is olyan böles vagy, mint amikor utoljára láttalak. Örvendek, mert tanácsodra van szükségem.

— Azt olcsón kaphatod. Mi az újság odaát?

Nemu röviden, de világosan elmesélt mindent, amit asszonyától megtudott. A vén asszony gondolatokba merülve rázogatta fejét, de nem szólott egy szót sem közbe. Hagyta, hogy befejezze Nemu a mondani valóját. Végül villogó szemekkel kérdezte:

— És ti komolyan gondoltok arra, hogy a sas helyébe egy verebet ültesetek: Anit a Ramzesz trónjára?

— Az Aethiopiában harcoló sereg mellettünk lesz; a papok Ramzesz ellen foglalnak állást s elismerik Aniban Ra igazi vérét.

— Sok, valóban sok!

— És sok kutya legyőzi a gazellát — mondá nevetve Nemu.

— Csakhogy Ramzesz nem menekülő vad, hanem oroszlán. Veszedelmes játékba fogtatok.

— Tudjuk, de sokat is nyerhetünk.

— El is veszthettek mindent — dörmögte a boszorkány. — Csináljatok, ami nektek tetszik; mit törődöm én vele. Mit akarsz tőlem kérdezni?

— Engem nem küldött senki hozzád — válaszolá a törpe. A magam jószántából jöttem, hogy megkérdézzem tőled: miképpen mentse meg Katuti fiát és családját a beestelenségtől?

A boszorkány morgott, s nézte Nemut, majd botjára támaszkodva fölállott:

— Mi lelt tégedet, hogy fejed a nagyok és hatalmasok nyomorúságáért fő? Mintha te is közéjük tartoznál . . .

A törpe elpirult s félénken mondá:

— Katuti igen jó szívvel van irántam, s ha tervünk sikerül, sem én, sem te nem fogjuk megbánni.

Hekt hitetlenül rázta a fejét és nevetett.

— Egyébre is gondolsz te, belé látok a vesédbbe, mintha ez a felboncolt holló volnál. Te azok közé tartozol, akiknek az ujjai nem tudnak nyugton lenni, mindig a más téstáját dagasztod, mindig motoszkál valami a fejedben, tervezgatsz, okoskodol, nem férsz a bőrödben. Szűk neked minden kabát. Ha három fejjel magasabb volnál és valamely pap fiának született volna talán sokra viszed. Magasra törsz, s talán magasra is jutsz: vagy a király bizalmasa leszel, vagy akasztófára húznak.

A vénasszony vigyorgott, Nemu ajkába harapott s mondá:

— Ha te engem az iskolába küldöttél volna s nem születek egy boszorkány fiának, s nem maradok ilyen csenevész: úgy játszánám az emberekkel, amint ők játszanak velem most, mert

én okosabb vagyok, mint ők, az én szemem a dolgok mélyére látnak. Száz út nyílik meg előttem, s hol az emberek bizton és gyanútlanul haladnak előre, én látom az örvényt.

— No lám, s mégis hozzám fordulsz tanácsért; — gúnyolódott a boszorkány.

— Tanácsot kérek tőled — mondá Nemu komolyan — mert négy szem többet lát, mint kettő; mert a nem érdekelt néző tárgyilagosan ítél, mint az érdekelt játékos, és mert neked kötelességed, hogy segítségemre légy!

A boszorkány csodálkozva felkacagott s kérdé:

— Már hogy nekem kötelességed? Ugyan miért?

«MI A BAJOD?»

— Mert te akadályoztad meg, hogy nőhessek, mert te tettél engem nyomorékká —

— Azért, mert senkinek sincs jobb dolga, mint a törpéknek — vágott közbe Hekt.

Nemu fejét rázta és szomorúan így szólott: — Sokszor mondtad ezt nekem, s talán a többi nyomorékokra nézve igazságod van, de az én életemet megrontottad. Nemcsak a testemet, hanem a lelkemet is megcsónkitottad. Kimondhatatlan, névtelen kínokra kárhoztattál.

A törpe ormótlan fejét lehajtotta, balkezét pedig szívére szoritotta.

A boszorkány közelebb lépett hozzá és nyájasabb hangon kérdezte tőle:

— Mi a bajod? Azt hittem jó a sorod Ména házáznál?

— Azt hiszed? . . . És te mondd ezt, aki imént tükröt tartottál elém, hogy idétlenségem elszomorító képét még rikitóbban lássam benne? Mesterségesen tettél engem azzá, amilyen vagyok; eladtál Ramzesz kincstárnokának, aki Ména atyjának ajándékozott. Tizenöt éve már ennek! Ifjú voltam ekkor, de élénkebb eszű, mint kortársaim, tüzebb, nyugtalanabb. Odaadtak játszószerűen a fiatal Ménának, aki befogott engem a játékszekerébe, szalagokkal és tollakkal felcifrázott, korbáccsal vert, ha nem húztam elég gyorsan a kocsiját. A kapus leánykája, kiért az életemet odaadtam volna, nagyokat nevetett, ha cifra szerszámomban nagyokat fújtatva, köhécselve elhaladtam mellette, s az ostor pattogott a hátamon, arcómról szakadt az izzadság — a szívem, az én fájó szívem vérzett. Aztán Ménának az apja meghalt, az úri fickót beadták a Szeti-házba. Ettől az időtől kezdve az udvarmesternél szolgáltam, akit Katuti Hermonthisba száműzött. Minő évek voltak azok! A házi kisasszonyka felöltöztetett engem babának, befektetett engem a bölcsőbe, parancsszóra kellett a szememet becsuknom és kinyitnom — holott a szívemben a szeretet és gyűlölet érzelmei hatalmasan viaskodtak egymással. Ha fel akartam kelni, vesszővel csapkodtak, s mikor egyszer a düh elfogott, s kinzómnak arcára ütöttem: Ména, aki véletlenül arra jött, az övemnél fogva a kamrába felakasztott. Nekem estek a patkányok! Meg van még testemen a forradások jele. Látod ezeket a fehér pontocskákat itt? Egykor talán nyomuk sem lesz, de szívemen rágódik most is, fog rágódni mindig a mély seb, be nem forrad soha, most is vérzik. Azután Ména elvette feleségül Néfertet s házához jött anyja, Katuti. Elvett az udvarmestertől, fölismerte, hogy ki lakozik bennem, nélkülözhetlenné váltam neki, úgy bánik velem, mint egy férfival, becsüli eszemet, tanácsot kér tőlem. Ezért akarom őt abban segíteni, hogy naggyá és hatalmasá legyen. Ha Ani trónra kerül, mi fogjuk őt kormányozni: Katuti, te és én. Ramzesznek buknia kell, vele bukik majd Ména, az a fickó, aki testemet kinozta, lelkeket keserűséggel töltötte meg.

— Most már értek — mondá — bosszút akarsz állani; naggyá szeretnél lenni. . . ! Szegény fiú! . . . Ül le ide, igyál még egy korty tejet, hogy lecsendesülj. Hallgasd meg a tanácsomat. Katutinak sok pénzre van szüksége, hogy a becstelenségtől megszabaduljon. Nos hát hajoljon le s vegye fel. Ott van az ő ajtaja előtt.

A törpe csodálkozva nézett a boszorkányra.
— Paaker, a mohár, nemde az testvérenek, Szethkemnek a fia?

— Igaz.

— Katuti leánya Néfert a te uradnak, Ménának a felesége. Nos hát? Paaker nálam volt tegnapelőtt.

— Nálad?

— Nálam. Bűvös italt vásárolt. Utána lopóztam s a szememmel győződtem meg arról, hogy akinek a bűvös italt szánta, az nem más, mint Néfert.

— Megitta Néfert?

— Ecetes répalevet — vigyorgott a vén asszony. Hadd kérjen Néfert pénzt Paakertől s a semmiházi úrfinak ki léssen fizetve az adóssága.

— Katuti büszke, szigorúan visszautasított, mikor én is ezt tanácsoltam neki.

«KEVESET . . .»

— Jól van. Akkor Paakernek kell azt a pénzt felajánlania. Menj el hozzá s beszélj vele. Ha szükséged lesz arra, említsd meg a bűvös italt is.

A törpe sokáig nézett a földre, aztán csodálkozva nézett fel anyjára.

— Ez az igazi tanács!

— Rossz tanácshoz nem kell az én segítségem — dörmögé. — Az a ti szándékotok nem is olyan rossz, mint első tekintetre látszik. Mindenekelőtt a mohárt kell megnyernetek ügyeteknek. A mohár gazdag és hatalmas. Minden megtörténhetik, olyan is, amire ma senki sem számít. Menj és beszélj asszonyoddal, ő beszéljen Anival. A helytartónak mondjátok meg, hogy nekem van egy titkom, amely Paakert egy csapásra megsemmisítheti. Drága titok, a helytartó kitűnő hasznát láthatja. Nem adom ingyen.

— Mit kívánsz érte?

— Keveset — felelé a boszorkány. — Szabadságlevél kell, amely nekem megengedi, hogy mesterségemet üzhessem akár a papok ellenében is. Halálom után tisztességes temetés.

— Ani nehezen fogja megtenni, mert fél a papok hatalmától.

Aninak nem kell új szabadságlevelet kiadnia, csak meg kell újítani azt a régit, melyet Ramzesztől kaptam volt, mikor kedves harciparipáját meggyógyítottam. A gazok, akik házamat felgyújtották, elégették minden vagyonkamat. Akkor lett az a szabadságlevél is a lángok martaléka. Állitassa ki nekem újra a Ramzesz adta szabadságlevelet.

— Meglesz — mondá a törpe — de most sietek. A kis Uardát szeretném meglátogatni.

XIII.

Uarda születéséről.

A paraszkhita kunyhója előtt éppen akkor két férfiú buzgón dolgozott, hogy karókat verjenek a földre s egy rongyos, szakadozott vásznat feszítsenek ki fölötté.

Az egyik az öreg Pinem volt, Uardának a nagyapja. Időről-időre kérte a másik férfiút, hogy tekintettel Uarda állapotára, csöndesebben dolgozzék.

Miután a kis árnyékadó sátorral elkészültek, s alatta egy zsúp friss búzaszalmából fekvőhelyet készítettek, leültek mindketten a földre s a kunyhó felé irányult tekintetök, melynek küszöbén Nebszekht, az orvos ült és várta, hogy Uarda felébredjen.

— Ki az az ember? — kérdezte az orvos Pinemtől, s reá mutatott társára, a naptól barnult arcú, izmos, bozontos vörös szakállú katonára.

— A fiam — felelte a paraszkhita — aki Sziriából hazajött.

— Uarda atyja? — kérdezte az orvos.

A katona bólintott a fejével s aztán nyers, de őszinteségre és jószívre mutató hangon így szólott:

— Nem is hinné az ember, hogy apja vagyok; az ő arca olyan fehér és piros; anyja idegen származású nő volt; Uarda is olyan törekeny portéka, mint anyja volt. Én nem mernék még a kis ujjammal sem hozzá nyúlni, s ime keresztül gázol rajta a koci — s életben marad.

— Ha ez a szent atya nem jön segítségére, bizony nem találtad volna leányodat életben — mondá Pinem, s odament Nebszekhhez s megcsókolá ruháját. — Az istenek fizessenek meg neki azért, amit velünk tett.

— Fizetni is tudunk! — vágott közbe a katona s az övébe dugott tömött erszényre reá-

csapott a kezével . . . Zsákmányoltunk Sziriában s én majd egy borjút áldozok a templomban.

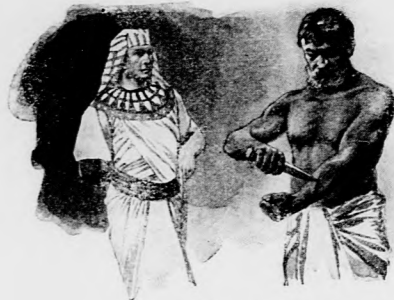
— Elég lesz egy tésztából gyúrt állatka is — mondá az orvos; — ha pedig irántam háládatos akarsz lenni, add oda a pénzt apádnak, hogy ezt a gyöngö gyermekét az én rendeletem szerint ápolhassa és táplálhassa.

— Hm — dörmögött a katona, s kivette övéből az erszényt, meg-megemelgette kezében, s végül odaadta apjának:

— Én úgy is elinnám! Fogd apám, fordítsd a gyermekre és anyámra.

Mikor az öreg kinyújtotta kezét, hogy az erszényt átvegye, a katona egyet gondolt s kinyitotta:

— Egy-két gyűrűt kiveszek belőle. Nehány cimborámat a sörös kocsmába hívtam meg. Holnapra is, holnaputánra is elég lesz. Így ni! Nesze, a többi hadd legyen a tiétek.

MEGMETSZETTE KARJÁT.

Nebszekht helyeslőleg bólintott; a katona pedig, mikor látta, hogy apja hálás szívvel kezét csókol a papnak, így kiáltott fel:

— Gyógyítsd meg a kicsiny leányt, szent atyám! Áldozatról most már szó sem lehet, mert nincs arra való pénzem, de itt van a két öklöm, olyanok, mint a vas; itt van a mellem, olyan, mint egy várfal. Ha neked egyszer védőkarra lesz szükséged, hívass engem, s én téged hús ellen is megvédelmezlek. Te megmentetted a gyermekemet. No jó. Életet életért. Ide nézz, vérszerződést kötök veled.

Így szólott, s övéből előkereste kését, megmetszette karját s néhány cseppet az orvos mellett levő köre csepegtetett.

— Látod, ez az én adósságlevelem. Kasta a mai naptól az életével adós neked; olyannak tekintheted az ő életét, mintha a te jószágod volna. Amint mondtam, meg vagyon mondván!

— Én a békesség embere vagyok — dadogta Nebszekht. — Fehér öltönyöm eléggé megvéd. De azt hiszem, hogy betegünk felébredt.

Az orvos bement a konyhába.

Uarda szép feje ott pihent a nagyanyja ölében, nagy kék szemei pedig nyugodtan az orvosra szegődtek.

— Szeretne fölkelni és kimenni az udvarra — mondá a vén asszony. — Sokáig és édesen aludt.

Az orvos megvizsgálta az ütőerét, meg a zöld leveleket, melyek a sebre voltak borítva s mondá:

— Kitűnő! Ki adta nektek ezt a gyógyító füvet?

Az öregasszony zavarba jött s nem akarta megmondani, de Uarda habozás nélkül szólott:

— A vén Hekt, aki amott a fekete barlangban lakik.

— A boszorkány! — dörmögte az orvos. — Hadd maradjon a seben; jó hatása van; hogy ki adta, az mellékes.

— Hekt megkóstolta a cseppeket is, amelyeket te hoztál — jegyzé meg a nagyanya — s azt mondotta, hogy jók.

— Akkor hát egymással kölcsönösen meg volnánk elégedve — viszonzá tréfás mosollyal Nebszekht. — Leány, mi most téged kiviszünk a sátor alá, mert idebenn a levegő olyan nehéz, mintha ólomból volna; a te gyöngye tudódnék könnyebb eledelre van szüksége.

— Eresszetek ki — esdett a beteg. — Jól tetted, hogy a társadat nem hoztad magaddal, elszorult a szívem, ha örökös zsolozsmáit hallottam.

— A vak Tébátgondolod? . . . Nem fog többet eljönni, de a másik fiatal pap, aki nagyapádat lecsillapította, mikor Bent-Anatot elutasította, meg akar titeket látogatni. Ő igen jó indulattal van irántatok és te . . . te . . .

— Pentaur el akar jönni? — kérdezte élénken a leányka.

— Ma délelőtt. De honnan tudod a nevét?

— Ismerem őt! — felelte határozottan Uarda.

Az orvos bámúlva nézett reá s megjegyzé:

— Ne beszélj többet, mert arcod tüzel, a láznak pedig nem szabad többé visszatérnie. Sátorat készítettünk neked, s kiviszünk alája.

— Még ne! Nagyanyó, igazítsd meg a hajamat, nagyon nehéz. Így szólott s kised kezével megfogta hajának gazdag tengerét, két felé akará simítani s a beléje akadott szalmaszálaktól megtisztítani.

— Maradj nyugton — figyelmezteté az orvos.

— De mikor olyan nehéz, és annyira ter-

hemre van! Nézd! — és megmutatta dús, hullámzó aransárga haját. — Jer nagyanyám, segíts nekem.

A vén asszony egy durva fésűvel kezdte unokája haját rendbeszedni; nagyon kiméletesen és gyöngéden; a szalmaszálakat kiszedte az arany hajtömegből s két csillogó fonadékot font belőle.

Nebszekht tudta, hogy mindenféle mozgás árthat a betegnek; akarta is Uardát több ízben figyelmeztetni, de a szó torkán akadt. Bámullatalt elteve, kipirult arccal állott a leánykával szemben, s minden mozdulatát aggódó figyelemmel kísérte.

Uarda nem is vette őt észre.

Mikor a nagyanyó elkészült a fésüléssel, Uarda megkönnyebbülten sóhajtott fel:

— Nagyanyám, a tükröt!

Az öreg előkeresett egy barna mázas, égetett agyagból való edényt. A beteg a mázas felét a nap felé tartotta, megnézte magát s így szólott:

— Olyan régóta nem láttam virágot, nagyanyám!

— Várj gyermekem — mondá a nagyanya s kivette egyik korsóból azt a rózsát, melyet Bent-Anat heregnő tett a beteg kebelére, s odanyújtotta Uardának. Mielőtt azonban Uarda átvette volna, a virág elszáradt szirmai lehullottak a leánykára, meg a földre. Az orvos rögtön lehajolt, összeszedte s átadta Uardának.

— Milyen jó ember vagy te! — mondá a leányka. — Engem Uardának hívnak, mint ezt a virágot; szeretem a rózsát és a napfényes levegőt. Eressz ki!

Nebszekht behívta Pinemet és fiát, s ők ketten kivitték a beteg gyermeket, s lefektették az egyszerű és hevenyében összerótt sátor alá. A katonának reszketett a térde, míg leányának könnyű testét tartotta kezében, s megkönnyebbülten lélegzett fel, mikor a földre letették.

— Milyen kék az ég! — lelkesedett Uarda. —

Nagyapa megöntözte a gránát-bokrot, tudtam, hogy megöntözi. Itt vannak a galambjaim is, ni már jönnek! Adj rozsszemet a kezembe, nagyanyám! Hogy örvendenek!

A kedves kis állatkák oda röpültek a karjára, s ajka széléről csipkedték el a rozsszemecskéket.

Nebszekht nem tudott ennek a bájos jelenetnek a nézésével betelni. Úgy tetszik neki, mintha új világ nyílt volna meg előtte, s az ő keblébe valami új, eddig soha sem ismert érzés támadott volna. Szó nélkül ült le a konyhá előtt s egy nádpálcikával a porba rózsát rajzolt.

Körülötte minden csendes volt, a galambok is fölrepültek a konyhá tetejére. Hirtelen föl-vakkantott a paraszkhita kutyája. Léptek zaja kelt. Uarda fölemelkedett s mondá:

— Nagyanyám, Pentaur, a pap jön.

— Ki mondja? — kérde az öreg asszony.

— Én tudom — viszonzá a leány bizonyossággal s néhány pillanat múlva megcsendült a pap kedves hangja:

— Áldás reátok! Mit csinál a betegetek?

Nemsokára ott állott Pentaur Uarda mellett; örvendett a jó hírnek, mellyel Nebszekht fogadta; gyönyörködve nézte a leány kedves arcoskáját. Virágot hozott, átadta Uardának. A leány arca elpirult.

— A felséges istennő küldi neked, kinek most szolgálok — mondá Pentaur. — Vissza fogja neked az egészséget is adni. Maradj ezentúl is hasonló hozzá. Tiszta és kedves vagy, mint ő; miképpen ő a pirkadó hajnal hasadtával életre kelti a napot, úgy te bevilágítod ezt a kis hajlékot az örömmek fényével. Legyen legfőbb ékeséged ez a mostani ártatlanságod, s amerre csak megy, szeretetet ébresztesz, amiképpen virágok feselnek ott, hova Hathor aranyos lábát teszi. Az ő áldása legyen a te fejedem.

Így szólott Pentaur, s távozni akart, midőn a kerítés mögött keserves gyermeksírás hallatszott, nyomban egy apró kis jószág lépett be az ajtón, kezében mézes-kalács darabka volt, melynek a felét a kutya kikapta a kezéből.

— Seran, hogy jössz te ide? — kérdezte a paraszkhita a síró fiúcskától, a kis ártatlan jószágtól, aki Hektnek a körmei közé került.

A gyermek el-elcsukló zokogással mondá:

— Uar . . . Uardának . . . akartam hozni . . . mert beteg . . . ezt a mézes kalácsot . . . és olyan sok . . .

— Szegény fiúcska! — sajnálkozék a paraszkhita s megsimogatta a gyermek fejét . . . Menj, add oda Uardának!

Seran odament a beteghez, letérdelt melléje és sugárzó arccal suttogta:

— Nesze. Jó ám, nagyon édes, s ha újra kapok s ha Hekt kienged, megint elhozom neked.

— Köszönöm, jó Seran — mondá Uarda, s megcsókolta a gyermek homlokát. — Ekkor Pentaurhoz fordulva folytatá: Hetek óta nem kapott egyebet, mint papyros-belet és lótuszkenyeret, s mégis nekem adja ezt a mézes kalácsot.

Pentaur karjába vette a kis portékát, megcsókolta, s az orvoshoz fordulva így szólott:

— Bölcs emberek voltak azok, akik Hóruszt gyermek-alakjában ábrázolták, azt a Hóruszt, aki győzelemre segíti a jót a rossz, és a tisztát a tisztátlannak ellenében! Legyen áldás a te fejedem kis poronty; légy ezentúl is jószívű, ajándékozz el mindent, ami a tiéd. A házad talán szegény lesz, de a szíved gazdag!

Seran odasimult a pap melléhez s apró kezével akaratlanul is megsimogatta az arcát. Végzetlen ragaszkodó szeretet szállotta meg, szeretete volna karjával a pap nyakát erősen megölelni, de nem merte mégsem.

A FELSÉGES ISTENNŐ KÜLDI.

Pentaur letette a földre, s a kis poronty elsietett. Útközben egyszer megállott. Úgy szeretett volna a Ramzesz-sírbolthoz menni, ahol Batau, a híres szobrász dolgozott. Öreg ember volt már, süket is, de a maga mesterségében első az egész országban. Seran sokszor járogatott a vén szobrászhoz. Órákig elnézegette, mint formálja az agyagot. Az öreg nem kergette el, sőt napról-napra várta. A gyermek is agyagot vett a kezébe, s pepecselt. Az öreg megnézte, néha félredobta, máskor helyeslőleg bólintott, egyetmást igazított rajta. Így lett Seranból az ő kis barátja és tanítványa. Megengedte neki, hogy agyagot vigyen magával s a kis, áldozatra szánt gyermek, ha otthon a kinzódeszkán feküdt, gyúrta maga figuráscskáit. Úgy belémelegedett, hogy megfeledkezett nyomorult sorsának minden kinjáról.

Seran legboldogabb órái azok voltak, melyeket az öreg mester sátrában töltött.

De ma már késő volt, nem mehetett a Ramzesz-sirbolthoz. Még egyszer visszanezett Uardáék kunyhójára, s aztán sietett haza — a sötét barlangba. (Folyt. köv.)

A NAP.

(Első közlemény.)

A világűr oceanjában, a Mindenható alkotta örök és bölcs törvények szerint napok és naprendszerek megszámlálhatatlan sokasága kering és lebeg; bennünket legjobban a mi naprendszerünk fősillaga, a mi Napunk érdekel. A napnak mibenlétét kevesen ismerik s amit tudnak vagy tudni vélnek róla, az is édes-kevés. Ma már Napunkat több csillagvizsgálón (házánkban Kalocsán és Ó-Gyallán) állandóan és behatóan figyelik meg, úgyannyira, hogy az utolsó évtizedek alatt ismereteink igen nagy mértékben bővültek, de azért még mindig számos jelenség megoldatlan talányként áll előttünk, melyeket megfejteni valószínűleg csak emberöltők múlva lehet.

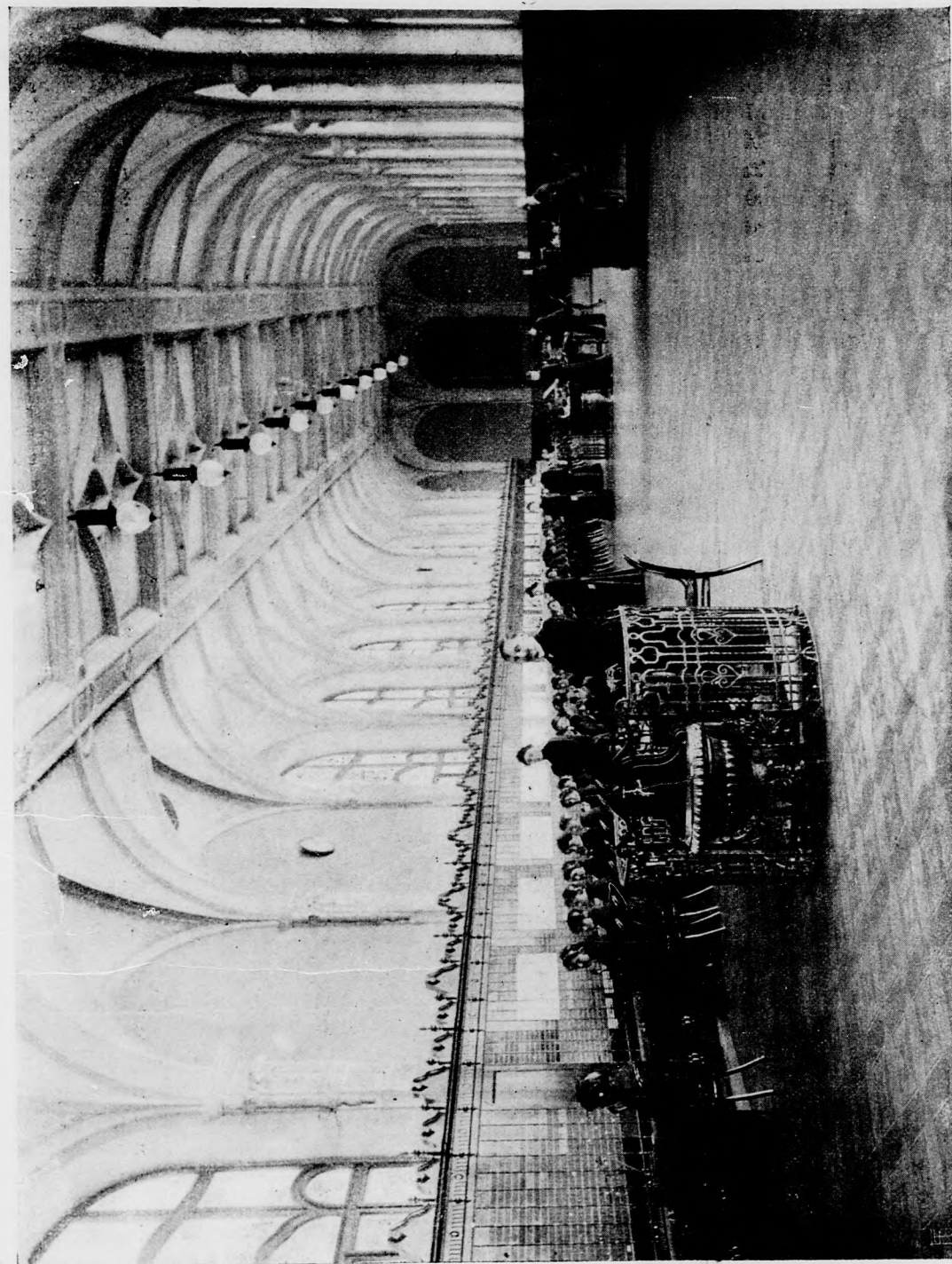
Amily mértékben fejlődött az emberiség tudása, oly mértékben tisztultak a természeti tümenyek, illetve jelenségek eredetéről és mibenlétéről való fogalmak is. Így akkoriban még, midőn még Földünket a nagy Mindenség középpontjának s hatalmas ocean által körülvett szigetnek tartották, az a hit uralkodott, hogy a Nap elégséges által világít. S Herodotos, e kiváló görög történetíró feljegyzései szerint, állítólag sokan hallották is a sistergést, mikor a lenyugvó Nap lángjait a tenger vize eloltotta. Hogy azután reggel újra a maga teljes pompájában s ragyogásában kelhetett fel, azt egy jótékony istenség létezésével magyarázták, ki hajnalban a Napot új életre keltette. De még a középkorban is a Nap volt a tisztaság és szeplőtlenség jelképe, mignem a táveső feltalálása után, 1611-ben Fabricius, Galilei és Scheiner, már egy igen kezdetleges távesővel is, rajta foltokat fedeztek fel.

Mielőtt a Nap fizikai sajátágaival foglalkoznánk, ismerkedjünk meg bolygórendszerünkben elfoglalt helyzetével s óriási méreteivel, hogy ezek alapján a rajta végbemenő változások rengeteg arányait könnyebben megmagyarázhassuk és megérthessük.

A Nap kormozott üvegen át nézve a Holdéval

közül egyenlő nagyságú korongnak látszik, a valóságban azonban 1,383.200 km. átmérőjű, tehát 3·3-szer nagyobb a Holdnak Földünktől való távolságánál. Ha egy 18 cm-es átmérőjű kör mellé egy 2 mm-es átmérőjű kis kört rajzolunk, akkor a kettő területének egymáshoz való viszonya elég szemebetűnő módon fogja a Nap és Föld nagysága között levő rendkívüli különbséget felmutatni. Egyáltalában, ha bolygórendszerünk valamennyi tagját, a belső, a külső bolygókat s az asteroidákat egy tömegben levőnek képzeljük, Napunk még ennél is 700-szorosan nagyobb. Természetesen az ilyen elképzelhetetlen tömeg vonzása is a Földnél jóval nagyobb lesz s pl. egy kilogramm rajta 28 kg.-nyi súlynak felel meg, azaz 60 kg. súlyú ember több mint másfél tonnát nyomna, úgy, hogy ha lehetséges volna a Napon tartózkodni s valaki közülünk véletlenül oda jutna, azzal az erővel, mellyel jelenleg rendelkezik, bizony még csak a lábát sem tudná felemelni s a saját iszonyú súlya alatt egyszerűen összeroppanna.

Az a fontos szerep, melyet a Nap bolygórendszerünk aránylag kis világában betölt, szűkségessé teszi tőlünk való távolságának ismeretét is. Ezt a tényt már régen belátták, ámde amily könnyűnek látszott a feladat, oly nehezen volt megoldható s csak az újabb időkben sikerült számbavehető eredményre jutni. Földünk a Nap körül ellipszis alakú pályában kering, azonban az ellipszis gyújtópontjai egymáshoz oly közel fekszenek, hogy bátran egynek vehetjük, azaz a pályát köralakúnak tarthatjuk. Hogy tehát a Nap távolságát ismerjük, a szóban levő kör átmérőjét kell meghatároznunk s az átmérő fele, vagyis a Föld pályájának sugara lesz a keresett távolság. Ez az astronomia egyik legfontosabb adata, mert úgy a bolygó-, mint általában a csillagrendszerben, hol oly hatalmas számokkal van dolgunk, ez a távolság a távolságmérésnek hosszegysége. Tehát a Jupiterről könnyebb megérthetőség kedvéért nem azt mondjuk, hogy 736·6 millió km.-nyire van a Naptól, hanem öt naptávoban. Aristarchos (Kr. e. 265) és Hipparchos (Kr. e. 120) görög csillagászok sikertelen mérései után az első némiképpen helyes adatokat csak 1672-ben a francia Richer nyerte, kinek meghatározási módszerénél azonban jobbnak bizonyult a Vénusnak Nap előtt való elvonulása alkalmával tett időmeghatározások segélyével a sokat keresett számadatot megtalálni. Horroxnak (angol) az

AZ ÚJ TELEFON-PALOTA NAGY KEZELŐ-TERME.

1639 december 4-iki Vénus-átvonuláskor tett megfigyelései már a lehető legpontosabb adatokat szolgáltatottak. Azonban a Vénus-átvonulások ritkák (átlag minden századra kettő esik, a XX.-ra azonban egy sem) s a Földnek csak egyes részein láthatók, tehát elkerülendők az esetleg sikertelen s igen nagy költséggel járó expedíciók; újabban a Jupiter holdjainak fogyatkozása segélyével a fény terjedési sebességét határozzák meg s ezúton kapják a naptávolságot, mely 148,670.000 km. s melyet a fény 8 perc 17·8 másodperc alatt fut be.

Dacára a Nap óriási méreteinek, a Sirius, Véga, Conopus s az Arkturushoz képest, — melyek szintén önálló napok s mint elsőrendű csillagok ragyognak az égen, — igen kicsiny s gyenge fényerősségű. A Nap korongjának nem minden részében egyenlő fényességű. Közepén a legfényesebb, szélei felé pedig halványul, de még itt is oly intenzív, hogy a halványodás csakis akkor tűnik fel, ha a naptányér centrumához viszonyítjuk. Ugyanezt mondhatjuk a hő-kisugárzásról is, azonban e tekintetben a korong közepe és széle közötti különbségek kisebbek. E jelenségek oka abban áll, hogy a Nap tömegének mélyebben fekvő rétegeiből kibocsátott fény- és hősugarakat a belső és külső rétegek elnyelik; ez elnyelés oly nagymérvű, hogy miatta a Nap tulajdonképpeni fény- és hőmennyiségének csak mintegy felét bocsátja ki.

Nem lesz talán érdektelen felemlitenünk, hogy tudvalevőleg úgy a fény, mint a hő erősség a távolság négyzetével arányosan fogy s hogy emiatt abból a rengeteg fény- és hőmennyiségből, melyet izzó gőz- és gázállapotban levő Napunk kisugaraz, bolygórendszerünk egyes tagjaira nem egyenlő mennyiség jut. Így a Merkuron például lehetetlen volna számunkra a megélhetés, mert körülbelül harmadnyi távolságban lévén a Naptól, a fény hatszor oly erős, mint Földünkön, tehát e vakító világitást nem bírónk ki; ugyanígy állunk a meleggél is, mivel ott egyszerűen megsülnénk. Ellenkezőleg naprendszerünk legszélsőbb övén, a Neptunon, mely a Naptól 4467·6 millió km.-nyire, tehát 30 föld-naptávolságban van, Napunk már csak egy elsőrendű fényességű csillagnak látszik, mely az ottani nappalokat nem képes megvilágítani, sem meleggél az évszakoknak Földünkéhez hasonló változásait előidézni. Ha ama bolygónak nem volna elég saját melege, — mi nem valószínű, — akkor ott örök homály és rettene-

tes hideg uralkodnék, mely a mi fogalmaink szerinti szerves élet lehetőségét teljesen kizárná.

S ez a Nap, melynek bolygórendszerében látszólag oly ellentétes viszonyok uralkodnak, nem mozdulatlan tömeg, mint a régiek hitték, hanem egy eddig láthatatlan és ismeretlen középpont körül kering s maga is valószínűleg csak kísérője, bolygója egy oly napnak, mely még nálánál is nagyobb, de a végtelen messzeségben lévén, eddig még homály fedi.

Massány Ernő.

SZENT-IMRE.

Vastagh György festménye.

A budapesti Szent-István-bazilika lassan-lassadon közeledik befejezéséhez. Belseje már eddig is igen díszes s legújabbban is a sok szép, művészi kép mellé *Vastagh György* oltárképe sorakozott.

Vastagh képe Szent-Imrét ábrázolja. Imaszámoly előtt látjuk térdre borulva az ifjú szentet, amint szemét áhitattal emeli Magyarország nagy asszonyára, Máriára.

Lábánál imádságos könyv, azon hüvelyébe dugott kard és lilomág jelképezi a magyar korona egykori várományosának földi pályafutását. Szent-Imre finom metszésű, csaknem nőiesnek mondható arcélével teljesen megfelel a legenda leírásának s Vastagh György festménye bizonyára mély megindulást fog kelteni mindazokban, kik a magyar szent életének meghatározó történetével ismerősek.

A MAGYAR KORONA. 2

A korona ettől fogva zálogban is maradt Frigyesnél, ki azt Bécsűjhelyen tartotta. Csak 1463-ban szerezte tőle vissza a soproni békeszerződés értelmében Mátyás király 60.000 arany lefizetése mellett. Így a korona visszakért Budára, majd Visegrádra, mely a mohácsi veszedelem után szinte kézzől-kézre vándorolt. Volt János király, majd Ferdinánd, a szultán s ismét János hatalmában. Ő magával vitte Erdélybe, honnan 1551-ben került vissza Magyarországra, Ferdinándhoz. Új helyéről, Pozsonyból azonban az udvar csakhamar Bécsbe, majd Prágába vitette s csak az egyes koronázásokra hozatta vissza Magyarországra. Hosszabb időre II. Mátyás idejében került vissza, mikor is az 1608-diki

országgyűlés a korona és a jelvények megőrzési helyéül a pozsonyi várat rendelte s megőrzésére idétől fogva kétszer volt nyitva: 1867-ben koronaörököt választott.

További története vázlatoszerűleg a következő: Bethlen Gábor felkelése alatt Pozsonyból Nyitrára, Zólyomba, majd Kassára vitték, honnan 1622-ben Trencsénen át került vissza Pozsonyba. 1683-ban, midőn Kara Musztafa Bécs ostromára indult, a korona ismét külföldre vándorolt: Linzbe. Azután megfordult ismét Bécsben, Pozsonyban, majd az osztrák örökösödési háborúk idején Komáromban is. 1784-ben a «kalapos király», II. József ismét felvitette Bécsbe s az udvari kincstárban helyeztette el. 1790-ben azonban, midőn összes addigi rendeleteit egy tollvonással megsemmisítette, a koronát is visszaadta a nemzetnek, mely attól fogva kétszer volt vándorlásnak kitéve: a francia háborúk alatt, mikor Budáról Egerbe, majd Munkácsra vitték s az 1848—49-iki szabadságharcban.

A szabadságharc alatt a magyar korona megjárta Debrecent, Pestet, Szegedet, Nagyváradot, Aradot.

Innen Szemere belügyminiszter, mikor a magyar fegyverek ügye már mindenütt elbukott, Lugosra, majd Karánsebesre vitte, hogy elrejtse. Mikor ott nem sikerült neki, Grimm, Lórodi és Házmán társaságában Orsova közelében, az oláhországi út mellett egy fűzesben elásta. Ez történt 1849 augusztus 23-án. A szabadságharc után az osztrák kormány erősen kutatni kezdte a koronát, de csak négy esztendő múlva, 1853-ban akadt rá Karger Titusz hadbíró őrnagy. Hogy ki árulta el a korona rejtékhelyét, ismeretlen. A helyen, ahol el volt rejtve, ma az úgynevezett Korona-kápolna áll. Megtalálásától kezdve folytonosan Budapestben van a korona a budavári Zsigmond-kápolnában, a koronaörök és a koronaörök felügyelete alatt. Az

Vastagh György festménye.

SZENT IMRE. Oltárkép a lipótvárosi Szent István-templomban.

Ő felsége a király koronázásán s 1882-ben, midőn a Magyar Tudományos Akadémia az országgyűlés engedelmével tudományos szempontból tette a koronát vizsgálat tárgyává.

II.

Ami a magyar korona alakját illeti, mint azt a múlt számban láhattuk, zománcos mivű, zárt korona. Mint már említve volt, két külön koronából van összeforrasztva. A II. Szilveszter ajándékozta római korona: a felső rész, a Dukás Mihály-féle pedig az alsó. Mikor azonban az összeforrasztás megtörtént, a felső korona már nem volt teljes, hanem egyes részei hiányzottak.

Így tehát az eredeti, a Szilveszter pápa által ajándékozott korona csak csonkán van már meg.

A mai koronán a Szilveszter-féle rész a korona tetejéről lehajló négy értékes lemez-pánt, mely egy belső, aranyzövetből készült sapkaszzerű félgömbre borúl rá. A pántok mindegyikén két-két apostol zománczott képe látható. Összesen megvan tehát nyolc apostol képe, de teljesen csak hat látható, mert a görög korona kiugró részei kettőt nagyrészt eltakarnak. Egyik legnagyobb archeologusunk, Ipolyi Arnold mondja, hogy a hiányzó négy apostol képe valószínűleg egy a homlokot körülvevő körpántra, a korona régi karimájára volt alkalmazva, mely azután eltűnt, hihetőleg letöredezett. A korona tetején, hol a keresztpántok összeérnek, egy négyszögletes lapra ülő helyzetben egy Krisztus-kép van alkalmazva s ugyane lapba van a magyar korona keresztje beleszavartva. Minthogy azonban a kereszt egyenesen a Krisztus-képet töri át, több archeologusunk azon a nézeten van, hogy csak később erősítették bele. Szintén tévesen elterjedt nézet, hogy a kereszt később valami külső befolyás folytán görbült volna el, ugyanis már maga a kereszt anyacsavarja is ferde s később legfeljebb még jobban félrehajlott.

A koronának ezen felső részétől sokban eltér a görög, nyílt korona. Anyaga kevésbé finom, de tömöttebb s éppen azért sokkal kevésbé is repedezett meg. Munkája azonban jóval finomabb, technikája gyakorlottabb kézre vall és erősen meglátszik rajta a bizanci izlés nyoma. Elöl, az oromzat közepén (a képen jól látható) itt is Krisztus képe látható két cédrusfa között, ülő helyzetben. A kivitelt itt is zománcmunka.

A korona hátsó részén, a Krisztus képének megfelelő helyen Dukás Mihály görög császár mellképe látható s mellette a fölírás:

Μιχαηλ εν χριστω πιδτος βασιλευς Ρωμαιων ο Δουκας.

Vagyis: Dukás Mihály a rómaiaknak Krisztusban igazhitű császára. Dukás Mihályé alatt még két más arckép, melyekről szintén a mellettük levő felírások adnak felvilágosítást:

Κωνσταντινος βασιλευς Ρωμαιων ο Πορφυρογενητος
 ες Τεωβιτη δεσποτης πιστος κραλης τουρκιας.

Fordítása: Biborban született Konstantin (Mihály császár fia), a rómaiak császára és Geobie (Géza), a turkok (magyarok) igazhitű királya. A képen Géza király hosszú, sötét szakállal és bajússzal van ábrázolva. Koronát és abból kiálló biborszínű főveget visel, baloldalán kard, jobbjaiban sajtáságos alakú kormánypálca. Az ő és Konstantin trónörökös alakjával egy magasságban, a korona alsó területén van még Szent-Demeter, Szt.-György, Szt.-Demjén és Szt.-Kozma, valamint Mihály és Gábor arkangyalok mellképe is. E két kép a korona felénk fordított oldalán látható.

A koronában elhelyezett kövek, valamint a róla lecsüngő láncok elhelyezéséről a kép is elegendő fogalmat adhat. Ami a korona értékét illeti, azt különösen koronázások alkalmával többször, de leginkább hiányosan feljegyezték. Köveinek nyers értékét Müller Lajos pesti aranyműves, ki az 1867-iki koronázás előtt a koronán némi javításokat eszközölt, 3409 forintra teszi. Aranyértékét azonban nem veszi számításba. Megbecsülhetetlen azonban a koronának ma már régiségi és művészi értéke, ha nem vesszük is számításba azt a rajongásszerű kegyeletet, mellyel a magyar nemzet mindenkor körülvette. Pénzben ezt az értéket kifejezni nem is lehet. Méreteire vonatkozólag az Akadémia által kiküldött bizottság 1882-ben a következőket állapította meg: Nagobbik átmérője 0.216, kisebbik átmérője 0.203 mm., súlya pedig 2056 gramm. Viselésre tehát nem alkalmas s legfeljebb egyszer-egyszer, koronázások alkalmával használható.

Ez nagyjából a magyar korona. Történelme csaknem oly viszontagságos, mint nemzetünké, melynek ezredéves múltjából ez legszentebb öröksége. Méltán büszkék lehetünk rája, mert a Zsigmond-kápolnában olyan nemzeti kincs van őrizet alatt eltéve, amilyennel kívülünk a világnak egyetlen népe sem díszeskedhetik. T. S.

Az új telefon-központ.

Képünkhez.

Budapesten eddig négy telefon-központ volt s így a gyors bekapcsolás, vagyis két különböző helynek összekötése sokszor igen hosszú időbe került.

Pedig fővárosunkban igen gyakran szükség van a gyors összekötésre, mert a tűz, baleset s más e fajta dolgok a hamaros segítséget ugyancsak megkövetelik.

Az új központ a Nagymező-utcában van. Ennek legnevezetesebb része a kapcsoló-szekrény elhelyezésére szolgáló nagy kezelő-terem, melynek hossza 63 méter, szélessége 10 méter és magassága 7 méter.

A fölállított kapcsoló-szekrény 10,000 előfizető számára van felszerelve, de befogadó képessége már most 20,000 előfizetőre terjed, pedig a teremnek csak egyik oldalát foglalja el, úgy, hogy a terem másik oldalán ugyancsak 20,000 előfizető számára való második szekrény is felállítható.

Az új telefon-központot az úgynevezett «Common-battery»-rendszer szerint rendezték be. Ennek a rendszernek sok fontos előnye van. Az előfizetőnek a felhívás alkalmával nem kell eszengetnie, mert ha a hallgató-kagylót a horogról leemeljük, erre a központban e célra alkalmazott kis izzó-lámpa meggyúlad, ami a kezelőt figyelmessé teszi arra, hogy az előfizető beszélni óhajt. Ha a beszélgetést befejezték és mindkét előfizető a hallgató-kagylót fölakasztotta a horogra, az összekötő zsinórba kapcsolt mindkét lámpa meggyúlad, mire a kezelő az összeköttetést szétbontja.

Mai számunkban bemutatjuk az új központ nagy kezelő-termét.

Legnagyobb és legkisebb számok.

Szép nyári éjjeleken, mikor ezer meg ezer csillag ragyog felettünk, nem egyszer felvetjük azt a kérdést, hogy tulajdonképpen milyen távolságra lehetnek ezek a parányi fénylő pontok tőlünk. A felelet nem oly egyszerű, mert ezek a csillagok sokszorta, nagyon sokszorta távolabb vannak tőlünk, mint a nap, mellyel őket rendszeren összehasonlítani szoktuk. Vegyük például a Göncöl szekerének fényesebb hátsó csillagát. Struve csillagász számításai szerint ez tömegével a napot 117-szeresen múlja felül, távolsága pedig

tőlünk hét és fél milliószorosa a nap tőlünk való távolságának, vagyis $7.500.000 \times 20.000.000 = 150$ billió mértföld.

Tudvalevőleg a fény egy másodperc alatt 40,000 mértföldnyi utat tesz meg, vagyis a nap és föld közötti 20 millió mértföldnyi távolságot $8\frac{1}{2}$ perc alatt futja be. Hogy azonban a fény a nap után legközelebb levő állócsillagról, a Centaurus csillagképlet a nevű csillagától a földre eljusson, ahhoz $3\frac{1}{2}$ esztendőre van szüksége. Hogy e távolságot kellően mérlegelhessük, tudnunk kell, hogy a fénynek egy esztendei útja $1\frac{1}{4}$ billió mértföld. Ez az úgynevezett fény-esztendő. Tényleg pedig a Centaurus a távolsága elenyészik más égitestekéhez képest. Korunk egyik legkiválóbb csillagásza azt az időt, mely alatt a fény a teleszkópokkal látható legtávolabbi ködfoltról a földre jut, 20 millió fény-esztendőre teszi. Ha tehát egy fény-esztendő $1\frac{1}{4}$ billió mértföldnyi utat jelent, akkor ez a ködfolt tőlünk $1.250.000.000.000 \times 20.000.000 = 25$ trillió mértföldnyi távolságra van.

Némi halvány fogalmat más módon is szerezhethünk az állócsillagok távolságáról. A telihold fénye mintegy 24,000-szer erősebb, mint a Centaurus legragyogóbb csillagáé. Pedig ennek világító ereje sokkal nagyobb, mint a napé s ha a telihold világító erejét 1 egységnek tekintjük, 470.000-rel egyenlő. A szemünkkel érzékelt és a tényleges fény e viszonyából némileg a távolságra is vonhatunk következtetést.

Tulajdonképpen azonban mindezek az óriási számok nem sokat használnak, ha tényleg egy billió nagyságát sem tudjuk megítélni. Ha ezt meg akarjuk állapítani, érdekes tapasztalatokra tehetünk szert. Egy billió annyi, hogy ha egy ember folytonosan számolna és minden másodpercben három számjeggyel haladna előre, 10,000 esztendő múlva jutna a végére. Mindenesetre elég tekintélyes idő. A világ végtelenségében azonban nemcsak távolságokkal és mennyiségekkel, hanem térfogati viszonyokkal is van dolgunk. Így például a nap köbtartalma 3326 billió köbmérföldre rúg. Ez a számok világában már fogalmainkat csaknem meghaladó mennyiség. Megszámolására a fentebbi feltételek mellett egy embernek 34 millió esztendőre volna szüksége. Ha feltesszük, hogy egy gép minden másodpercben egy köbdeciméternyi anyagot hajít egy 3326 billió köbmérföldnyi ürbe, 13 millió esztendőre volna szüksége, hogy egy köbmérföldet megtöltsön.

Menjünk azonban tovább. Hogy milyen hőség uralkodik a napon, arról természetesen megközelítőleg sem tudunk fogalmat alkotni. Zöllner ezt a hőséget a nap felületén 13,250 fok Celsiusra, belsejében pedig 1.112,000 fokra teszi. Mások számításai 8,000 és 4.000,000 fok között ingadoznak. Pontosabban tudjuk azonban meghatározni azt a hőmennyiséget, amelyet a föld kap a naptól. Ez a hőmennyiség éppen elegendő volna, hogy egy év alatt egy 30·8 méter vastagságú jégteget megolvasszon, mely a földet borítja. Egyetlen nap melegmennyisége elegendő volna ahhoz, hogy 2·3 millió köbméter vizet 1 fok Celsiusra felmelegítsen. Ha ugyanezt mesterségesen akarnánk elérni, 9 billió kilogramm kőszénre volna szükségünk. Pedig a föld a nap által a világűrbe kisugárzott hőnek csak mintegy 2160 milliomodrészét fogja fel.

Codálatosképpen azonban néha azt is tapasztalhatjuk, hogy ezek az óriási számok, melyekről gyakorta oly könnyedén beszélünk, bámúlato csekélységre zsugorodhatnak össze. A föld egyes helyein a népesség ma már roppantúl sűrű, úgy, hogy természetszerűleg felmerült a túlnépesedés kérdése is. Az alább következő példa azonban megmutathatja, hogy a *térfogatol* illetőleg van még számos új millió emberi lény számára hely a földön. A föld összes népességét 1400 millióra teszik és ez 1400 millió kereken 136 millió km.² területen lakik. Ha az egész emberiséget egy helyen össze lehetne gyűjteni s álló helyzetben minden egyén egy négyszögmméter területet foglalna el, mindössze 1.400.000.000 négyszögmméter, vagyis 1400 km.² kiterjedésű helyre volna szükségünk. Ilyenformán valamivel nagyobb kiterjedésű földdarab, mint Pestmegye (12,605 km.²), elegendő volna az egész emberiség befogadására.

Az eddig említett óriási számok a világegyetem végtelenségéről nyújtanak fogalmat. Hogy viszont mily parányi dolgok is vannak a világon, azt az ellenkező végletben a törtszámok mutathatják meg. Minden életnek alapszerve tudvalevőleg a sejt, mely kivétel nélkül mindenütt fellép az állat- és növényvilág egyedeinek felépítésénél. Minden szervezet többé-kevésbé bonyolított sejtszervezetről van összetéve. Kísérjük meg ez alkalommal számjegyekben kifejezni a sejt térfogatát. Azon sejtek, melyeknek átmérője a milliméter tizedrészénél nagyobb, a legnagyobbak közé tartoznak; a legkisebbek átmérője $\frac{1}{1000}$ milliméter, sőt még kisebb is lehet.

Legbámúlatoosabb azonban a sejtszerű, legalacsonyabb rendű szervezetek szaporodási képessége. Vannak baktériumok, melyek 20 percen belül egyszerű oszlás útján két külön individuummá alakulnak át, melyek további 20 percen belül ezt az oszlást újból megismétlik, hogy az eredetileg egy baktérium két óra alatt 64, 3 óra alatt 512, 4 óra alatt 4096, 8 óra alatt 16 millió és 16 óra alatt több mint 218 billió utódot hozhat létre.

A számoknak ez a rohamos szaporodása könnyen eszünkbe juttathatja a sakk felalálójáról szóló mesét, kinek az indiai mogul megígérte, hogy bármely kívánságát teljesíteni fogja. A felaláló azt kérte tőle, hogy tegyen a sakk-tábla első kockájára egy búzaszemet, a másodikra kettőt, a harmadikra négyet és így tovább minden kockára az előzőnek kétszeresét. A mogul nevetett a gyerekes kívánságon, de végül kiderült, hogy a kérés teljesítésére 18,446.744,073.709,551.615 búzaszemre volna szüksége, vagyis egy olyan mennyiségre, amekkorát a földön a mezőgazdaság kezdetétől máig nem arattak.

A képzelhető legkisebb dolgok közé tartoznak a növények leveleinek nyílásai is, melyeken át a növények a lélekzést végzik. Kicsinyiségük folytán óriási nagy ezeknek a nyílásoknak a száma. Átmérőjük gyakran a milliméternek $\frac{6}{7}$ századrésze s teljesen nyitva a legnagyobbak sem szélesebbek $\frac{1}{180}$ milliméternél. Ötven ilyen nyílás egy négyszögmmilliméter felületen nagyon kevés, volt már rá eset, hogy egy négyszögmmilliméter felületen hétszázat olvastak meg. Ha átlagnak vesszük, hogy egy négyszögmmilliméterre 200 ilyen nyílás esik, akkor egy négyszögdeciméter felületű lapon 2 milliúnak kell lennie. Egy közép nagyságú szőlőlevélén tehát e nyílások száma körülbelül négy millió.

Szintén parányi, szemmel nem látható jószágok a vértestecskék is. Walker az emberi vértestecskék térfogatát átlag 0·00000007 köbmmilliméterben, súlyukat 0·00008 milligrammban és egész felületüket 0·000128 négyszögmmilliméterben állapította meg. Viacordt szerint egy köbcentiméterben körülbelül 5 millió ilyen vértestecske van, vagyis egy ember átlagos öt kilogrammnyi vérmennyiségében mintegy 25 milliárdra rúg a számuk.

Mint tudjuk, minden érzésünk kívülről jövő ideghatások következménye. A legtöbben azonban valószínűleg nem is sejtik, hogy ezek az ideghatások meg is mérhetők. Az inger közvetve

az úgynevezett engedelmes, vagyis akaratumnak alávetett izomszalakkal összekapcsolt idegek ingerhullámai által, jut tudomásunkra. Az az időmennyiség, mely az ingerhatás és a tudomásvétel között eltelik, mintegy $\frac{1}{100}$ másodpercre tehető. Sőt még az inger továbbításánál, illetve érzéssé való átalakulásánál kifejtett hőmennyiség is megmérhető. Békacombokon tett kísérleteknél thermo-elektrikus mérésekkel egy ránkánál a hőmennyiség emelkedését $\frac{1}{1000}$ — $\frac{1}{1500}$ fok Celsiusban állapították meg.

Szintén érdekes dolgokat állapítottak meg a szív működésénél is. A vér mennyisége, melyet egy szívverés mozgásba hoz, 175 gramm. Ha átlagnak vesszük 75 szívdobbanást egy percben, úgy a szív 24 órai munkáját 75.000 kilogramm-méterben állapíthatjuk meg. Percenkint 70 szívdobbanást véve, a dobbanások összege egy 70 évet élt egyénnél 2550 millió.

Természettudósok kutatásai szerint a levegőben lebegő vizeztetecskék térfogata, melyeknek sűrűsödéséből és összetömörüléséből az esőcseppek képződnek 0·000.000.007 köbmmilliméter. Hogy tehát egyetlenegy, mintegy 4 köbmmilliméter térfogatú esőcsepp képződjék, egy milliárd ilyen vizeztetecskének kell a levegőben összetömörülnie. Ekkora és még kisebb térfogatok *elképzelése* azonban már csaknem túlesik az emberi gondolkodás határain. S. L.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Kirándulás. A budapesti ág. hitv. evang. főgimnázium felső osztályú tanulói május hó 20-án Kovács és Mikola tanár urak felügyelete alatt nagyobb kirándulást tettek. 20-án és 21-én Körömbányát tekintették meg, 22-én Selmezbányát. A résztvevők száma 22 volt.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Az **Ókori Lexikon**-nak, mely a Franklin-Társulat kiadása (szerkesztője Pecz Vilmos), most jelent meg a 35-ik füzet. Ez a munka II. kötetének 65—68-ik íveit foglalja magában. A Thessalonicétól Tritonig terjedő cikkek közül kiemeljük a Thetis, Thracia, Thrasylbulus, Thucydides, Tiberius, Tibullus, Timema, Tiresias, Tiryns, Titanes, Törvényhozás, Tragœdia, Tribuni plebis, Triton című nagyobb kiterjedésűeket, továbbá a Tibiscum, Tibiscus, Trans Aquineum című hungarikumokat. A füzetet 10 ábra díszíti. A füzet ára 1 korona; a folytatólagos füzetek július és augusztus kivételével a hó 15-ike táján jelennek meg.

A **Nagy Képes Világtörténet** most megjelent 206. és 207. füzetében az újkori reformokról igen érdekes részletek foglaltatnak. — A 12 kötetes nagy

munka szerkesztője Marczali Henrik egyetemi tanár, ki egyúttal e kötet írója is. — Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára díszes félbörkötésben 16 korona; füzeteként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII. Üllői-út 18.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

Piscsevics emlékirása. Érdekes könyv jelent meg legutóbb a Franklin-Társulat kiadásában: *Piscsevics orosz tábornok vándorlása és kalandjai*. Piscsevics szlavoniai szerb volt, a XVIII. század egyik hányatott életű szereplője, aki pályája derekán orosz szolgálatba lépett s az orosz hadseregben tábornok lett. Emlékiratainak értéke abban áll, hogy részletesen jellemzi az orosz szolgálatba lépett magyarországi szerbek életét. Szépités nélkül, keresetlenül rajzolja az orosz katonai életet, mely e kivándorlás révén iktatta be a magyar huszárságot hadi szervezetének a keretébe. Tanulságos adatokat nyújt ez az emlékirás Magyarország XVIII. századbeli néphullámzásairól is. Az emlékirás közvetlen bensőséggel jellemzi a lengyelországi konföderáció koráig a bécsi és az orosz udvari életet is s egy-egy epizódjában igen érdekesen festi meg az erdélyi főurak udvartartását. A regényes emlékiratot a szláv eredetiből Huszár Imre fordította. A könyvet, amelynek ára 2 K 50 f., több egykorú szereplő arképe díszíti.

Olcso Könyvtár. Ennek a Gyulai Pál jeles szerkesztésében s a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő népszerű gyűjteménynek legújabb füzet, az 1346—1349. szám, *Garay János balladái és életképeit* teszi olcsó, 30 filléres kiadásban hozzáférhetővé. Az *Olcso Könyvtár* teljes jegyzéke ingyen kapható minden könyvkereskedésben.

FEJTÖRŐ.

Földrajzi kérdés:

Mi a neve annak a folyónak, melybe Barbarossa Frigyes 1190-ben belefűlt, midőn hadait Palesztinába vezeté? (Imre Béla.)

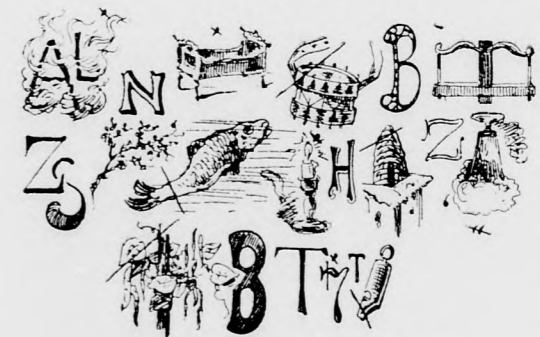
Számítási kérdés:

Mily nagy annak a derékszögű háromszögnek a két oldala, melynek kerülete 80 m. és területe 230 m.²?

Természettudományi kérdés:

Mely ásvány az, melynek képlete: (Si O₂ H₂ O)? Mekkora a keménysége? (K. Brunswik György.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1904 június 2.

8. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az a szám 48. — Történelmi kérdés: Mária-Cell. — Természettudományi kérdés: Mocsári golyahír (Caltha palustris). — Képrejtvény: Káposztásmegyéri vadászatok.

Helyesen fejtették meg: Szemző István, Straub Sándor, Zádor György, Nord Frigyes, Braun József, Kund Béla, Pető István, Licht Zoltán, Lőrincz Ferenc és Dezső, Brummer Imre, Föföldy Sándor, Havas Péter, Kovács Imre, Neudörfer József, Kiss József, Aufricht Sándor, A. Csorba Tivadar, Lukonich Jenő, Radó Károly, Eisler Dezső, Tóth Mihály, Erényi György, komádi Tarsoly Gergely, Hacker Emil, Böhm Béla, Topscher Béla, ifj. Gólián Pál, Weisz Sándor és Fülöp, Schwarz Nándor, Hoensch Gusztáv, Deutsch József, Szász Imre, Kovács György, ifj. Borsai Miklós, Hollósy Kornél, Fischl Ernő, Zelyk Béla, Faragó Andor, Kohner Károly, Feith Pál és Miksa, Rötzer Ferenc, Tervey Kálmán, Szőnyi Sándor, Milutinovits Corinna, Sámson Lajos, ifj. Kerner György, ifj. Issekut Aurél, Ribianszky László, Havas Ernő, Kandel Imre.

A kitért könyvjutalmat (Macé János: Egy falat kenyér története) Weisz Sándor és Fülöp budapesti előfizetőink (Csáky-utca 4., I. 7.) nyerték meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

H. E. (Marosvásárhely). Azt a kérdést ilyen rövidesen eldönteni nem lehet. Goethe egyike a német szellem legkiválóbb képviselőinek, sőt egyike a világirodalom legnagyobb alakjainak, aki nemcsak a lírai költészet terén alkotott örökbecsűt. Heine a legkiválóbb lírai költők közé tartozik, de tehetsége nem oly széles körű, mint Goetheé. Nem kell az ilyen nagy költőket semmiképpen osztályozni, mert ezek az osztályozások rendszerint igazságtalanok. — H. K. (Zombolya). A leíró költemény nagyon lapos és prózai, ha a rímek nem mutatnák, hogy vers akar lenni, bizony nem ismernék versmivoltára. A leíró versekhez a formai ügyesség is lényegesen hozzátartozik. Arany, Petőfi és Tompa hasonló tárgyú festői költeményeit szíves figyelmébe ajánljuk. — K. O. A jubileum után írt regények mindenikében van figyelemreméltó, de általában nem tartoznak a kiváló alkotások közé. Legújabb regénye most folyik az „Új Idők” című lapban. Címe: „A börtön virága”. Könyvalakban nem jelent még meg. — Sz. S. (Makó). Forduljon egyenesen az illető kollégium igazgatóságához. Szívesen küldenek önnek tájékoztatót. Abból aztán minden kérdésére megtalálja a feleletet. — K. R. Előre kell jelentkeznie a pozsonyi hadkiegészítő parancsnokságnál egy folyamodvány alakjában. A jövő év májusában kell önként jelentkeznie a sorozáson. A sorozás alá ott állhat, ahol a tanulmányait folytatja. — M. I. (Losonc). A mai német nyelvészet, mely történeti alapon épült föl, a következőket mondja a szóban forgó kérdésről: A gyenge névragozáshoz tartozó szavak, az egyes számú nominativus kivételével minden esetben *-en* vagy *-n* ragot vesznek föl s soha sincs umlautjuk. E ragozáshoz csak him- és nőnemű szavak tartoznak, mivel a semlegeseket az egyszóamban erősen ragozzuk. Tehát a kérdéses *Frau* szó úgy látszik, nem tartozik ide, mivel az egyszóamban az *-en* vagy *-n* ragot nem látjuk, de a történeti nyelvtan bizonyossága szerint e nőnemű szavakban is meg volt az *-en* vagy *-n* rag; pl. „Es kommt an die Sonnen”. A vegyes ragozáshoz csak him- és semlegesnemű szavak tartoznak. Tehát az a nyelvtan, mely a *Frau* szót a vegyes ragozásnál említi föl, téved. — K. P. (Deák), Baksay Sándor: Dáma. Megrendelheti a Franklin-Társulatnál. — G. Cs. (Abony). Az a festőművész jelenleg a szolnoki művész-telepen munkálkodik. — Planzi. 1. Mi a megfejtése? Megtudod a jövő számban. 2. A hit-tan is csak olyan főtárgy, mint a többi s a vallásosság

és istentisztelet serkentse az ifjút arra, hogy ezt mindig igaz szeretettel tanulja. 3. A hiányzó számot a kiadóhivatal elküldte; reméljük, már megkaptad. — E. Gy. (Keszthely). Nem közölhető. — Ifj. G. P. (Selmecbánya). Egy rejtvény megfejtése is elegendő. — T. B. (Budapest). Ha még nem kapta meg, fáradjon fel a Franklin-Társulat kiadóhivatalába, hol kellő igazolás után (előfizetési nyugta) a könyvet átveheti. — D. I. (Orosháza). Nem közöljük. — F. M. (Karánszécs). 1. Wieland „Oberon”-jának forrása, sem a francia eposz, sem az eposzból készült regény, hanem a regény kivonata; ezt használta fel a költő. Stanzákban van írva, de a költő nem ragaszkodik szorosan a szokásos formához. 2. Ne olvassa. — H. E. (Marosvásárhely). 1. Rejtvényei közül válogatunk. 2. Küldje be, ha jó, közöljük; előre nem mondhatunk véleményt. — K. I. (Debrecen). Nem közöljük. — H. E. (Szombathely). Előbbi üzenet neked is szól. — K. P. (Eger). Jókairól Péterfi Jenő írt igen becses tanulmányt; ez az értekezés azonban csak a lélekűvár Jókait ismerteti; általánosságban szól róla Mikszáth Kálmán: A komáromi fiú; id. Szinyei József: Jókai Mór; ebben a könyvben Jókai művei mind fel vannak sorolva s azokat a cikkeket is megtalálhatja e műben, melyek Jókai könyveiről szólnak; Prém József, Körösi László és Négrádi László is írtak Jókai-életrajzokat. — B. K. (Lugos). A kiadóhivatal kijavítja címszalagját. — Cs. K. (Petrozsény). 1. Budapest, V., Honvéd-utca 10. sz. 2. Az a szám már elfogyott. — H. N. J. (Debrecen). 1. Az időt nem mondhatjuk meg. Igen sok a közlésre elfogadott rejtvények száma. 2. Örülünk, hogy megnyerte tetszését. — M. I. (Budapest). Számtani rejtvényed nem közölhető. — H. E. (Marosvásárhely). Olvassa el a H. N. J.-nek szóló üzenetet. — B. I. Nem közölhető.

Olcsó kiadású

Föld- és néprajzi utazási munkák.

A „Magyar Könyvtár” és az „Olcsó Könyvtár” vállalatokból.

Az óriások világa. Amerikai képek. Irta. Ifj. Hegedűs Sándor 30 f.

Uti rajzok. Irta Jókai Mór 30 f.

Spanyolországi képek. Irta Majtényi Flóra 30 f.

Éjen és jégen át. Irta Nansen Fridtjof, fordította Brózik Károly 60 f.

Uti rajzok. Irta Petőfi Sándor. 30 f.

Északafrikai kikötők. Tunisztól Tangerig. Irta Tóth Rezső 30 f.

Húsz hónap Abessziniában. Irta Vanderheym J. G. 30 f.

Utazás ismeretlen állomás felé.

1849—1865. Irta Barsi József 1 K.

Hofmannsegg gróf utazása Magyarországon 1793—1794-ben. fordította és bevezette Berkeszi István 40 f.

Magyarországi utak. Irta Kazinczy Ferenc 40 f.

Régi utazások. Magyarországon és a Balkán-félszigeten 1054—1717. Össze-gyűjtötte Szamota J. i K 20 f.

Az összegeknek bélyegben vagy postautalványon való előzetes beküldése után azonnal bérmentve megküldi Lampel R. (Wodianer F. és fiai) es. és kir. udvari könyvkereskedés Budapesten, VI. Andrásy-út 21., és minden hazai könyvkereskedés.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELÉLŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Égész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

UARDÁ.

Történeti regény. Irta Ebers György. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. 11

XIV.

Pentaurt megalázzák.

Pentaur is nemsokára otthagya a paraszkhita kunyháját.

Eltűnődve lépett a hegyi ösvényre, mely ahhoz a templomhoz vitt, melynek vezetését Améni reábizta.

Komor, nehéz órák közeledését érezte.

Annak a szentélynek, mely az ő új főhatósága alatt állott, Hatshepsu, a nagy királynő volt az alapítója. A maga emlékezetére és Hathor tiszteletére emelte.

Azoknak a papoknak, akik e templom élén állottak, különös kiváltságos jogaik voltak, melyeket eddig szigorúan tiszteletben tartottak. Méltóságai örökül szállottak az utódokra; az apa után fia örökölte s fejüket ők maguk választották a maguk környezetéből.

Rui, a templom első papja halálos beteg lön. Améni, anélkül, hogy a papokat megkérdezte volna, élve főpapi jogával, Pentaurt küldötte oda, hogy Rui helyettesítse.

A Hatshepsu templom papjai úgy néztek Pentaurra, mint aki közéjük toladott, s határozottan állást foglaltak ellene, mert attól féltek, hogy erős kézzel nyúl bele ügyeikbe és számos visszaéléseiket meg fogja szüntetni.

A fölkelő nap üdvözlését egyszerűen a templom szolgáira bízták; Pentaur megkövetelte, hogy legalább az ifjabb papok ott legyenek a reggeli himnusz-énekeknél. A kórust ő maga vezette. Az istennő oltárára bőségesen rakott

áldozatokat árúciák gyanánt piacra küldötték; az új mester tiltakozott e visszaélés ellen.

A Szeti-ház költője, aki hozzászólt úgy önmaga, mint mások irányában a szigorúsághoz, a rendhez, a pontossághoz, s a papi állás méltóságának teljes tudatában volt: megborzadt attól a szellemtől, melyet hivatásának új körében tapasztalt. Ezek a papok dűskáltak a földi jobban, csalták, kizsákmányolták a hívőket. Elhatározta, hogy vaskézzel rendet teremt, s új életnek rakja le alapját.

Meg volt győződve arról, hogy annak a lomha tömegnek, mely főhatósága alá van helyezve, az aggodó szivekbe vigaszt kell öntenie, számtalan szenvedőnek könnyét kell letörölnie, a reménytelenségnek száradt fáját kell zöld gallyakkal újra feldisznitnie. Ez a meggyőződés sarkalta őt, hogy erőlesen fogjon munkához.

Már tegnap tapasztalta, hogy az ő papjai minő rideg közönnyel hallgatták meg az elhagyatott, a megcsalt, a gondokkal terhelt nők, az ügyefogyott özvegyek siralmas panaszait s csak arra volt gondjuk, hogy a Hathor istennő számára hozott ajándékokat bezsebeljék, jobban mondva nem is az istennő számára, hanem a maguk zsebébe és hasába jutnak azok az ajándékok.

Közeledett a templomhoz.

A nagy templom a menedékes hegyoldalon épült, négy terraszos volt, félkör alakban építve, hozzá támaszkodott a meredek hegyoldalhoz. Minden terrazon huszonkét ősi oszlopokkal díszített, kelet felé nyitott csarnoka volt, a háttér falait festmények borították s különféle feliratok magyarázták az utódoknak, hogy az istenek segítségével minő nagyszerű dolgokat mivelt Hatshepsu.